

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת כי תבוא תש"פ

(שנה ד', גליון 160)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
20:15	19:35	18:23	ירושלים:
20:12	19:37	18:39	תל אביב:
20:14	19:37	18:30	חיפה:
20:14	19:37	18:41	באר שבע:

פרשת כי תבוא התש"פ

"שמחה של מצווה"

א. "והנה כי תבוא אל הארץ, אשר יהנה אלהיך נתן לך נחלה, וירשיתה וישבת בה. ולקחתה, מראשית כל פרי האדמה, אשר תביא מארצה, אשר יהנה אלהיך - נתן לך, ושמרת בטנא, והלכת אל המקום - אשר יבחר יהנה אלהיך לשכון שמו שם. ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם, ואמרת אליו, הגדתי היום ליהנה אלהיך - כי באתי אל הארץ אשר נשבע יהנה לאבותינו לתת לנו. ולקח הכהן הטנא מידך, והניחו - לפני מזבח יהנה אלהיך. וענית ואמרת לפני יהנה אלהיך, ארמי אבד אבי, וירד מצרימה, ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול עצום ורב. וירעו אתנו המצרים, ויענונו, ויתנו עלינו עבדה קשה. ונצעק אל יהנה אלהי אבותינו, וישמע יהנה את קלנו, וירא את ענינו, ואת עמלנו ואת לחצנו. ויוצאנו יהנה ממצרים, ביד חזקה - ובזרע נטויה - ובמרא גדל - ובאתות ובמפתיים. ויבאנו אל המקום הזה, ויתן לנו את הארץ הזאת, ארץ זבת חלב ודבש. ועתה, הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה - אשר נתתה לי יהנה, והנחתו לפני יהנה אלהיך, והשתחוית לפני יהנה אלהיך. ושמחת בכל הטוב, אשר נתן לך יהנה אלהיך ולביתך, אתה והלוי והגר אשר בקרבך. כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך, בשנה השלישית שנת המעשר, ונתתה ללוי, לגר, ליתום ולאלמנה, ואכלו בשעריך ושבועו. ואמרת לפני יהנה אלהיך, בערתי הקדש מן הבית, וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה, ככל מצותך אשר צויתני, לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי. לא אכלתי באני ממנו, ולא בערתי ממנו בטמא, ולא נתתי ממנו למת, שמעתי בקול יהנה אלהי, עשיתי ככל אשר צויתני. השקיפה ממעון קדשך - מן השמים, וברך את עמך את ישראל, ואת האדמה אשר נתתה לנו, כאשר נשבעת לאבותינו, ארץ זבת חלב ודבש" (דברים, כו', א' - טו').

"היום הזה, יהנה אלהיך מצוך - לעשות את החקים האלה, ואת המשפטים, ושמרת ועשית אותם, בכל לבבך ובכל נפשך" (דברים, כו' - טז').

"ויבאו עליך כל הקללות האלה ורדפוה, והשיגוה עד השמדך, כי לא שמעת בקול יהנה אלהיך - לשמר מצותיו וחקתיו אשר צוך. והיו בך לאות ולמופת, ובזרעך עד

עולם. תחת אשר לא עבדת את יהוה אלהיך - בשמחה ובטוב לבב, מרב כל, (דברים, כח', מה' - מז').

ב. במסכת מגילה (לא' ע"ב) מצינו:

"תניא, ר' שמעון בן אלעזר אומר, עזרא תיקן להן לישראל - שיהו קורין קלות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבתורה קודם ר"ה.

מאי טעמא, אמר אביי ואיתימא ריש לקיש, כדי שתכלה השנה וקללותיה.

בשלמא שבמסנה תורה איכא - כדי שתכלה שנה וקללותיה, אלא שבתורת כהנים - אטו עצרת ראש השנה היא. אין, עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן, ובעצרת על פירות האילן".

והנה, מצינו ב' פעמים בתורתנו הקדושה, את ענין הקללות,

האחד, בפרשת "בחוקתי", ובו מט' קללות,

והשני, בפרשתן, ובו צח' קללות.

והוא אומרו (דברים, כח' - סט'):

"אלה דברי הברית, אשר צוה יהוה את משה לכרות את בני ישראל - בארץ מואב, מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב",

והיינו, "מלבד הברית", של מט' קללות, המובאת בפרשת "בחוקתי".

וידועים בזה, דברי הכהן הגדול מאחיו¹ הגה"ק רבי צדוק הכהן זיע"א מלובלין, שכתב, וז"ל:

"אמר רבינו² הקדוש זצלה"ה,

בשבת שקודם ראש השנה, כבר כלול בו קדושת ראש השנה,

ואז, כבר תחל השנה וברכותיה.

¹ בספרו "פרי צדיק", סוף אות יג'.

² הוא, האדמו"ר הגה"ק רבי מרדכי יוסף זיע"א מאיז'ביצה, בעל ה"מי השילוח".

ולכן, קורים בשבת שקודם שבת אחרונה - שקודם ראש השנה, הפרשת קללות שבמשנה תורה, ואז יהיה 'תכלה שנה וקללותיה',
ובשבת הבאה, שהוא שבת שקודם ראש השנה, יהיה 'תחל שנה וברכותיה'."
ובטעם הדבר, ששבת קודם ראש השנה - הוא כבר בחינת 'תחל שנה וברכותיה',
נראה לבאר, ע"פ דבריו הקדושים של ה"זוהר הקדוש" (ח"ג, דף רלא' ע"א):
"אמר רבי יהודה, לימא לן מר, מלין מעליקתא דראש השנה.
פתח רבי שמעון, ואמר (מלכים, ב' - ד'), 'ויהי היום' ...
דא הוא ראש השנה, יומא דאית ביה דינא קשיא על עלמא ...
ובכל אתר ויהי היום', דא ראש השנה³."
והנה, הפסוק הראשון שבפרשת "נצבים", הוא (דברים, כט' - ט'),
"אתם נצבים היום, בלכם, לפני יהוה אלהיכם, ראשיכם שבטיכם, זקניכם
ושטריכם, כל איש ישראל",
ומשום כך, שייכת השפעת ראש השנה כבר בשבת זו,
ובסייעתא דשמיא, מצאתי שכעין זה כתב בספר הקדוש "באר מים חיים"⁴.

ג. והנה, בפרשת "ביכורים", יש לעמוד ב-ה' התבוננויות, וכדלהלן:
א. כאשר מביא האדם את ה"בכורים", לבית המקדש, הוא אומר:
"ובאת אל הכהן אשר יהיה בַימִים הָהֵם, וְאָמַרְתָּ אֵלָיו, הַגִּדְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
- כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתָּיִנוּ לָתֵת לָנוּ",

³ ותרגום דבריו הקדושים:

אמר רבי יהודה, יאמר לנו הרב, דברים עליונים של ראש השנה.

פתח רבי שמעון, ואמר, 'ויהי היום' ...

זהו ראש השנה, יום שיש בו דין קשה על העולם ...

ובכל מקום 'ויהי היום', זה ראש השנה.

⁴ להגה"ק רבי חיים זיע"א מטשרנוביץ'.

והדבר צריך ביאור, מפני מה מזכיר, שהקב"ה הוא רק אלהיו של הכהן, ולא גם של מביא ה"בכורים".

ב. יש להבין, מה הצורך בכל "הגדה" זו.

ג. יש להבין, מפני מה מזכירים בזה, את עניין לבן הארמי, ורמאותו על יעקב אע"ה.

ד. יש להבין, מפני מה מזכירים בזה, את עניין שיעבוד ויציאת מצרים.

ה. בסוף עניין ה"ביכורים" (דברים, כו' - טו'), אומר האדם:

"הִשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם, וּבָרַךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ, כַּאֲשֶׁר נִשְׁפַּעְתָּ לְאַבְתֵּינוּ, אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ",

והדבר צריך ביאור, שכן, אם אותו אדם חי באמונה ובביטחון ב-ה' יתברך, מה הצורך להתפלל על מזונותיו,

והלא, בעצם אמונתו וביטחונו, הוא מושך אל עצמו שפע גדול.

ובספר הקדוש⁵ "מאור ושמש", עמד בהתבוננות אלו, וביאר בזה, כדלהלן:

"אמנם, נרמז בזה ענין פנימי,

כי הנה ידוע, אשר עיקר כונת בריאת עולם הזה ... ותוכן עבודתינו, הוא, להעלות העולמות והניצוצות הקדושות, ולהבדיל הקליפה מהקדושה⁶,

⁵ להגה"ק רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א.

⁶ הנה, בעניין חורבן בית המקדש, והגלות הקשה, יש להקשות ב' קושיות, וכדלהלן:

א. מפני מה הִגְלָה הקב"ה את עם ישראל לבין אומות העולם,

והלא, יכול היה להביא עליהם ייסורים בארץ ישראל, ובכך היה ממרק את עוונותיהם,

וממילא, לא היו צריכים לצאת לגלות הקשה, הנמשכת עד יומינו אנו.

ב. מפני מה מסר הקב"ה, את בית המקדש ביד הגויים,

והלא, לכאורה טוב היה, שישאר בית המקדש ריקן,

ולא יכנסו בו, לא גויים, ולא ישראל.

ובפרט, אחר חטא אדם הראשון ... שנפלו הרבה ניצוצות קדושות לבין החיצונים,
וכן, על ידי קלקול דור אנוש, ודור המבול והפלגה,

ומשל למה הדבר דומה:

למלך שעשה לבנו בגדי מלכות, וסרח בנו -
דוודאי, לא ילביש המלך את עבדו, בבגדי בנו -
אלא, יצניעם בביתו, עד אשר ישוב בנו מדרכו הרעה,
ואם כן, מפני מה מסר הקב"ה, את בית המקדש ביד הגויים.
קושיות אלו, נתקשה רבינו הרי"ח הטוב זיע"א,
ותירץ בהם (בספרו הקדוש "בניהו", על התורה, עמודים רנט' - רסב'), כדלהלן:
דכאשר פגם אדם הראשון, וחטא בעץ הדעת,
נתערבו על ידי מעשיו, ניצוצות קדושה, בְּדוֹמָם - צוֹמָם - חַי - מְדַבֵּר.
והנה, אדם הראשון, היה כלול מכל העולם,
וכמאמרם ז"ל (סנהדרין, לח' ע"א):
"גופו מבבל,
וראשו מארץ ישראל,
ואבריו משאר ארצות,
עגבותיו ... מאקרא דאגמא",
וממילא, כאשר פגם וחטא, נתערבו ניצוצות הקדושה, בכל העולם כולו,
שכן, גופו בנוי מכל קצוות תבל,
והנה, תפקידם של עם ישראל בעולם, הוא ללקט את כל אותם הניצוצות, ולהחזירם אל מקום הקודש,
וכאשר היו מקיימים עם ישראל את רצון הקב"ה, ובית המקדש על מכוננו היה עומד,
גם כאשר היו נמצאים בארץ ישראל, היה בכוח מעשיהם ללקט את כל אותם הניצוצות - מכל העולם כולו,
ברם, כאשר אינם מקיימים את רצון הקב"ה, ואין בית המקדש עומד על מכוננו, אין בכוחם ללקט -
אלא, עד שידורו בין אומות העולם -
ולפיכך, הוצרכו לצאת לגלות, בכדי להשלים את הברור.

עד שבא אברהם אבינו ע"ה, והתחיל להעלות הניצוצות הקדושות, ולתקן חטא אדם הראשון,

וכן יצחק בנו, העלה הרבה ניצוצות קדושות,

עד שבא יעקב אבינו, והוליד י"ב שבטי ישורון.

וידוע לחכמי האמת, אשר כל ענין יעקב עם לבן, ואשר עָבְדוּ בשתי בנותיו, וּבְצֵאָנוּ, כל זה היה, כדי להעלות הניצוצות קדושות שהיו אצלו,

ומפני זה, נתגלגל שרדף לבן אחריו, כי עוד נשארו לתקן ניצוצות קדושות, ונתעלו אז, באכול יעקב עמו על הגל, והוציא בְּלֵעוּ מפיו.

וזה היתה גם כן ענין ירידת אבותינו למצרים, כדי להעלות הניצוצות, כי לשם נתגלגלו כל ניצוצות דור המבול ודור הפלגה.

וזה, הבטיח השם יתברך לאברהם אבינו שיצאו ברכוש גדול, וכן היה, ועלתה בידם,

כענין שנאמר (שמות, יב' - לו'), 'וינצלו את מצרים',

ודרשו חז"ל (ברכות, ט' ע"ב), 'שעשאוה⁷ כמצולה שאין בה דגים',

⁷ בגמרא (ברכות, ט' ע"ב), דרשו רבותינו ז"ל על הפסוק (שמות, יב' - לו'):

"וַיְהִי וַתֵּן אֶת-חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם, וַיִּשְׁאַלּוּם, וַיִּנְצְלוּ אֶת-מִצְרַיִם",

" וינצלו את מצרים - א"ר אמי, מלמד שעשאוה כמצודה שאין בה דגן, ור"ל אמר, עשאוה כמצולה שאין בה דגים".

ותמה בזה ה"עץ יוסף":

שכיוון שרוקנו ישראל את מצרים, אם כן, מאיפה היה למצרים רכוש בשעת קריעת ים סוף - שהוא ביזת הים.

ותירץ:

שאוצרותיו של פרעה עצמו נותרו שלימים, וכשרדף אחרי עם ישראל, ביקש ממצרים להצטרף אליו, וכדי לפתותם, פתח את אוצרותיו, והרשה להם לקחת כל מה שיחפצו, ומזה היתה ביזת הים.

אולם, הצ"ח, ביאר בשם בנו:

ורמזו גם כן, שהעלו את כל אשר מצאו שם במצרים.
ומפני שהנחילנו השם יתברך ארץ חמדה טובה ורחבה,
כי מפני גודל חשיבות ארצנו הקדושה מגולגלים שם הניצוצין היותר גבוהים,
גם באם היו מעלים הניצוצין שבארץ ישראל, היו מתעלים על ידי זה כל הניצוצין
שבכל העולם, והיו מתבררים העולמות מכל וכל.
ואולם, באם יארע לאדם ניצוץ קדוש, אשר נתקלקל הרבה,
הגם כי הוא ממקום גבוה, אז באם האדם ההוא אינו אוכל המאכל אשר נתגלגל
בו בקדושה ובטהרה⁸, רק נמשך אחר תאותו,
אז לא די שאין יכולת בידו להעלותו -
אכן, גם כן יש מקום שיתקלקל האדם ההוא, ויפול בשחיתות קלקול הניצוץ
ההוא, כי יחטא ואשם באותו החטא אשר נתקלקל הניצוץ הזה.
ושמעתי מהרב הקדוש האלקי האב"ד דק"ק נשחיו זצוק"ל -

שמה ששאלו עם ישראל ממצרים כלים בעת צאתם, היה רק מהמצרים שהתגוררו בסמוך להם, אולם,
מהמצרים שהתגוררו בערים אחרות לא לקחו, ומהם היה העושר שבדזו על הים.

והצל"ח עצמו כתב לבאר בזה:

שכל הגלויות היו כדי לברר את ניצוצות הקדושה,

ועל זה אמר, שבגלות מצרים, רוקנו אותה לגמרי מכל הניצוצות הקדושה שבה.

וכעין זה כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בפירושו "בן יהוידע", על דברי רבי אמי שעשו ישראל את מצרים
"כמצודה שאין בה דגן":

דהיינו, שברכוש הרוחני, לא השאירו עם ישראל במצרים - שום ניצוץ מניצוצות הקדושה.

⁸ סבי מו"ר הגה"צ רבי דוד יוסף בר חן זיע"א, היה רגיל לדרוש בבתי אבלים, את מה שכתב בספר "מעבר
יבק" משם רבינו האר"י זיע"א:

שטעם הדבר, שמגישים בבית אבל מאכלים למנחמים, הוא, בכדי שיתקנו בברכתם כל מיני נשמות
המגולגלים באותם המאכלים,

ולפיכך, יש ליזהר בזה מאוד, שהרי מלבד הדבר שיכולים הניצוצות של המגולגל למושכו אליהם, גם כן
יש בזה צער למתגלגל שלא תקנה ירידתו לזה העולם.

כי מפני זה יארע לבעלי תשובה שחוזרים לקלוקלם אחר כך, מפני שאין נזהרין באכילתם לאכול בקדושה, ועל ידי כן הניצוצים המגולגלים בהמאכלים ההם, מושכים אותם אחורנית⁹.

וכן אירע לאבותינו, כי בבואם לארץ מלאה כל טוב, ונמשכו אחר התענוג הגופני, אז חזרו לסורן להיות עובדי עבודה זרה, לסיבת אשר נתקלקלו מהניצוצות. וזה, מטעמי מצות הבאת ביכורים אל הכהן, כי האדם היורד לתוך שדהו, ורואה תאנה שֶׁבְּפָרָה, מורה, כי ישנו ניצוץ קדוש מגולגל בתוך התאנה ההיא, אשר לו משפט הבכורה להעלותו קודם.

והנה, כל אדם, יתכן שיחזיק את עצמו, אשר עוד איננו שלם בתכלית השלימות, ומהראוי, להיות ירא לנפשו ליגע בפרי ההיא, כי באולי לא יהיה ביכולתו להעלות הניצוץ ההוא, ואפשר, שיפסיד גם מה שבידו, על כן, מן ההכרח היה, שילך אל הכהן אשר יהיה בימים ההם, שהוא גדול מאחיו בחכמה, ועובד את בוראו עבודה תמה, והוא יניפנו לפני ה', ויעלה הניצוצות ההם,

⁹ להמתבאר בדברי רבינו זיע"א, אפשר להבין את מה שכתב ה"אור החיים" הקדוש זיע"א (בפרשת "כי תצא", פרק כב', בד"ה "ואומרו וענשו אותו מאה כסף"), וז"ל:

"רמז למאה ברכות שחייב לברך בכל יום, כמו שדרשו (מנחות, מג' ע"ב), מאומרו (דברים, י' - יב'), 'ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל' - אל תקרי מה אלא מאה,

ופסוק זה, בבעל תשובה נאמר,

כאומרם בגמ' (בראשית רבה, פרשה כא', ו'), 'ועתה' - אין 'ועתה' אלא תשובה. דכתיב 'ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל' וגו' ע"כ, שחייב להשתדל להשלימם".

ואם כן, אפשר:

שדווקא בעל תשובה חייב ליזהר בזה יותר, מחמת שאותם הניצוצות מושכות אותו אליהם.

ונפלא עד למאוד.

ועל ידי בואם לפני הכהנים והלויים, ויתן להם חלקם בתרומות ובמעשרות, ויראה גודל זריזותם בעבודתם, ותוקף קדושתם ואכילתם לפני ה' בקדושה - אז יכנע לבבו לשוב בתשובה שלימה, לבל יתמשך אחר חמדת תענוגות תבל¹⁰, ואל ישיא לבו בנועם הבלי הזמן.

¹⁰ כתב רבינו האר"י ז"ל (שער המצות, פרשת וילך), וז"ל:

"צריך ליזהר במאד מאד, שלא לאכול שום לב בהמה וחיה ועוף, כי שם תכלית שרש התקשרות נפש הבהמית,

ואם יאכלהו האדם, מתקשרת בו נפש הבהמית ההוא לגמרי, והיצר הרע מתקשר בו.

ומטעם זה, גם כן ארז"ל (הוריות, יג' ע"ב), שהאוכל לב בהמה, גורם לו שכחה וטפשות הלב".

וכן הביא ה"כף החיים" (יורה דעה, סי' קנז', סקכ"ח).

ועיווין עוד בספר "ביע אומר" (חלק ב', יו"ד, סי' ז' אות ג').

ובטעם הדבר, שיש להימנע מאכילת כבד, נראה לבאר כדלהלן:

על הפסוק (שמות, ז' - יד'), "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, כָּבֵד לֵב פְּרָעָה, מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם",

דרשו רבותינו ז"ל (מדרש רבה, פרשה ט', ח')

"מה הכבד כועס, אף לבו של זה נעשה כבד".

ובמסכת חולין (קט' ע"ב), מצינו:

"אסר לן דמא, שרא לן כבדא",

והיינו:

שכל דבר שאסרה התורה, התירה דבר אחר כנגדו,

וכשאסרה התורה "דם", התירה כנגדו "כבד",

וכפי שפירש שם רש"י, וז"ל:

"הכבד, כולו דם הוא, קרוש, טעם דם לו".

וכיוון שנתבאר לנו, ש"הכבד הוא דם, והדם הוא הנפש", ממילא, מי שחי "חיי כבד - כפרעה", אז חיייו הם חיי דם.

וטבע הדם, הוא, רותח,

הדם הוא משתולל ללא פרופורציות.

ועל ידי זה, יהיה יכולת בידו להעלות ניצוצין המגולגלים בפירות, אשר השאירו בביתו, ויאכלם אחר כך גם כן בקדושה.

ולזה, היתה כונת מאמרו 'הגדתי היום לה' אלהיך' וגו' -

מלת 'הגדתי', יש לפותרו, לשון המשכה (כמו 'נגיד ונפיק מן קדמוהיי'), פירוש, שאני נמשך היום לחלק ה', להדבק בו, להעלות העולמות אליו יתברך.

ולזה אמרו 'ה' אלהיך' -

להורות, שמחזיק את הכהן בערך היותר גדול הרבה בעבדות השם יתברך, יותר מערך עצמו, ויותר מתדבק בה' וקרוב אליו,

ולזה, הביא הבכורים אל הכהן, שיעלה הניצוצין שבהם.

ועל כן, בא הסיפור אחר כך מיעקב ולבן, וירידת אבותינו למצרים -

שהכל היה להעלות הניצוצין וכאמור למעלה.

ולזה, באה התפלה 'השקיפה ממעון קדשך' וגו' -

פירוש, שעל ידי הבאת בכורים, והפרשת תרומות ומעשרות, יזכה השם יתברך, שגם מהפירות הנשארים תחת ידו לצורך אכילתו, יוכל להעלות הניצוצין שבהם - בעצמו,

וחלילה וחס לא יחטיאו אותו באכילתו מהם.

והיתה בקשתו שיברך את ישראל, ואת האדמה אשר נתן לנו -

כלומר, שיברך את ישראל, שיהיה לאל ידם להעלות בעצמם הניצוצות קדושות,

וגם, יברך את האדמה בניצוצות קדושות, אשר לא ירעו אותנו, ולא יסיגו אותנו אחרונית מעבודתו יתברך כנ"ל.

ומבואר מדבריו הקדושים:

ואם כן, החי חיי "דם" -

הרי חי הוא חיי "תאוות".

ולפיכך, יש להימנע מאכילת כבד, אשר הוא מרמז, על ענייני התאוות הגופניות.

שצריך האדם לידע, שעל ידי תאוותיו, הוא מתרחק מן התורה, ומן השמחה הבאה לו על ידי עסק התורה,

כיוון שכאשר הוא נגרר ונמשך אחר תאוות ליבו, ממילא, הוא אוכל את מאכלו שלא בקדושה. וממילא, אותם הקליפות המגולגלים במאכלו, מושכות אותו אליהם, ומקלקלות אותו עמהם.

ד. על הפסוק (דברים, כו' - טז'), "היום הַזֶּה, יְהִי הַיּוֹם הַזֶּה אֶלֶּהֶיךָ מִצְוֶיךָ - לַעֲשׂוֹת אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה, וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים, וְשִׁמְרָתְךָ וְעֲשִׂיתָ אוֹתָם, בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ", כתב מרנא ה"חתם סופר" זיע"א, וז"ל:

"יאמר, כי אין חפץ להקב"ה במצות אנשים מלומדה, אלא בעבודת [הלב],

אשר על כן, חזר הקב"ה כל התורה בערבות מואב,

משום שאז נעשו בני ארבעים, ועמדו על דעת רבם,

כאמור בפרשה (דברים, כט' - ג'), 'ולא נתן ה' לָכֶם, לֵב לְדַעַת, וְעֵינַיִם לְרֹאוֹת, וְאָזְנַיִם לְשִׁמֹּעַ, עַד הַיּוֹם הַזֶּה' -

מזה למדו חז"ל (עבודה זרה, ה' ע"ב), שאין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה,

ומזה, ישפוט, שהקב"ה חפץ שנעבוד אותו בלב, ולא מצות אנשים.

וזהו 'היום הַזֶּה ה' אֶלֶּקֶיךָ מִצְוֶיךָ וגו' -

אף על פי שכבר ציווד, מכל מקום, חוזר ומצווד היום, משום שהוא סוף ארבעים שנה,

מזה תדע, כי רוצה הוא, שתעבדהו בכל לבבך ובכל נפשך, ולא מצות אנשים."

ה. ידועים ומפורסמים דבריו הקדושים, של רבינו יהודה החסיד זיע"א ("ספר חסידים", סי' תשעג'), וכפי שכתב, וז"ל:

"אדם המתפלל, ונפלה בלבו שמחת אהבת ה' פתאום -

דע, כי ה' חפץ לעשות רצונו ...

אם ב-שמע קולינו נפלה בליבו השמחה, או קודם שיסיים יהיו לרצון אמרי פי,
יש לבקש כך:

'יהי רצון מלפניך, שזאת האהבה, תהא לעולם קשורה ונטועה בליבי, ובלב כל
זרעי',

ואל יבקש, אלא, על האהבה ורצון ה'.

ואם (באיזה שעה) ביום או בלילה, בלא תפילה נפלה בליבו השמחה -

בעוד שליבו שמח, ונפשו גילה בהקב"ה -

אל ידבר עם אדם, עד שתצא מליבו.

והנביאים, בשעה שנפשם קשורה באהבה עזה ... בהקב"ה, כאילו אינם בזה
העולם,

וזהו שנאמר (מלכים ב', ט' - יא'), 'מדוע בא המושג הזה אליך, ויאמר אליהם
אתם ידעתם את האיש ואת שיחו'."

ו. כתב הרמב"ם בפ"ח מהלכות לולב הט"ו, וז"ל:

"השמחה, שישמח אדם בעשיית המצוה, ובאהבת האל שצוה בהן -

עבודה גדולה היא.

וכל המונע עצמו משמחה זו, ראוי להפריע ממנו,

שנאמר (דברים, כח' - מז'), 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב
לבבי "וכו'.

והנה, שמחה זו, אף סגולה גדולה בה,

שכאשר ילמד האדם את דברי התורה בשמחה, הרי שתורתו לא תשכח ממנו
לעולם,

וכמו שכתב ¹¹ הגאון יעב"ץ זיע"א, וז"ל:

"ואני מוסיף אחד כנגד כולן, והוא, שילמוד בשמחה של מצוה,

¹¹ בספרו "מגדל עז", (נוה חכם, אות עב').

וזה, בשידע ויכיר כי 'יקרה היא מפנינים, וכל חפצים לא ישוו בה'¹².
ותתלהב נפשו באהבתו אותה, כאהבת אשת חיקו, ותשוקתו, אשר לא ישכחנה
בשבתו ולכתו, בבואו וצאתו -
וכאשר לא תשכח אשה עולה ובעלה ביום ובלילה, כן לא¹³ תשכח ממנו, מחמת
האהבה השמחה הקשורה עמה,
וזוהי התורה לשמה ...
והעיד האר"י ז"ל על עצמו^{14 15}, שעל ידי השמחה שהיה לו בעסק התורה, זכה
להשגתו הגדולה, ורוח הקודש, כמפורסם".

¹² "יקרה היא מפנינים, וכל חפצים לא ישוו בה", (משלי, ג' - טו').

¹³ ראיתי להעתיק בזה, מה שכתב ה"חכמת אדם" בהקדמתו לספרו, וז"ל:

"ודע לך אחי, כי לימוד התורה, היא פעולת הנפש ותולדותיה,

וכמו שאמרו זכרונם לברכה, על האשה, שאם אין דעתה להינשא, וישבה עשר שנים בלא בעל, לא תלד עוד -
ואם דעתה להינשא לאיש, אף שישבה שנים הרבה בלא בעל, אף על פי כן נשאר כח הלידה בנפשה, וכאשר
נשאת תלד,

כך האיש הישראלי, אם יעזוב את התורה, ומייאש ממנה, אזי גם היא מרחקת ממנו, ולא נשאר בנפשו
עוד כח הלידה -

אבל אם אין דעתו לעזבה, רק מחמת אונס אי אפשר לו ללמוד ולדבק בה - ח"ו שתרחק ממנו -

רק שתשב באלמנותה, ומצפה להינשא עוד אליו, ונשאר הכח בנפש.

כן אומר אני על עצמי, הגם שנסעתי למרחקים, והייתי סוחר, אף חכמתי עמדה לי,

כי בנסיעתי לדרך דעתי עליה, ובישיבתי בחנות דעתי עליה,

ותיתי לי שאפילו בשעת משא ומתן - פעמים הרבה היה דעתי עליה, בהרהור פירוש או קושיא, ובפרט
בשעה מצוות עשה שכתבתי בחיי אדם כלל א'.

וקיימתי בעצמי, 'אל תעזביה ותצרך' ...

ויעידו עלי הסוחרים, שאפילו בעת נסיעתי בלייפסיג, לא מנעתי ליקח עמי גמרא ומקרא ומשנה,

ואפילו בשעת יריד, כמעט שלמדתי בכל יום דף וחצי גמרא, חוץ משניות".

¹⁴ וכמו שכתב רבינו אלעזר אזכרי זיע"א, ב"ספר חרדים", וז"ל:

ז. כתב בספר "אורחות צדיקים" (שער השמחה), וז"ל:
"הנפש ממעלה העולה למעלה,
וכשהיא יודעת ענין סודה, היא תאהב את בוראה ותסגל מצוותיו,
וכאשר תגיע הנפש אל המחיצה והמעלה אשר היא דומה לו, אז תיחדהו
במצפוניה ותשעשע בחדריה.
ובכל עת ובכל רגע¹⁶, חושקת אהבתו, וזוכרת אותה בלילה על יצועו -
אז השם ברוך הוא, שולח בה חשק השמחה,
והלב יבער, וידליק מרוב חשק האהבה,
כענין שנאמר (ישעיה, סא' - י'), 'שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי'.
ואשרי הנפש הזוכה לאותה שמחה.
'אין השכינה שורה, אלא מתוך שמחה', (שבת, ל' ע"ב) -

"התנאי הרביעי, השמחה הגדולה במצוה,
דכל מצוה ומצוה שתזדמן לו, דורנא הוא דשדיר ליה קודשא בריך הוא,
ולפי רוב השמחה, יגדל שכרו.
וכן גילה הרב החסיד המקובל מהר"ר יצחק אשכנזי זצ"ל, לאיש סודו -
שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי החכמה ורוח הקודש, בשכר שהיה שמח בעשיית כל מצוה, שמחה
גדולה לאין תכלית,
ואמר, דהיינו דכתיב (דברים, כח' - מז'), 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל',
פירוש 'מרוב כל', מכל מיני תענוג שבעולם, ומכל זהב ופז רב, ואבנים טובות ומרגליות".
¹⁵ יעויין עוד, מה שכתב ה"משנה ברורה" (סי' תרסט', סקי"א), וז"ל:
"והעידו על האר"י ז"ל, שאמר, שהמעלה העליונה שהשיג, באה לו ע"י שהיה משמח בכל עוז בשמחה
של מצוה,
וגם על הגר"א ז"ל, כתבו, שהיה מרקד לפני הס"ת בכל כחו".
¹⁶ השווה לפיוט "ידיד נפש".

וכל הנביאים לא היו מתנבאים בכל עת שירצו, אלא מכוונים דעתם, ויושבים שמחים וטובי לב ומתנבאים, שאין הנבואה שורה מתוך עצלות, ולא מתוך עצבות, אלא, מתוך שמחה, לפיכך, בני הנביאים מביאים לפניהם נבל ותוף וכינור, ומבקשים הנבואה, כדכתיב (מלכים ב', ג' - טו'), 'והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'.'
עוד מצינו בספר "הכוזרי" (מאמר ב', נ'), שכתב וז"ל:
"וּכְלָלוּ שֶׁל דָּבָר, כִּי תוֹרַתְנוּ נִחְלָקֶת בֵּין הַיְרָאָה וְהָאֱהָבָה וְהַשְּׂמֵחָה, תִּתְקַרֵּב אֶל אֱלֹהֶיךָ בְּכָל אַחַת מֵהֵנָּה, וְאִין כְּנִיעַתְךָ בִּימֵי הַתַּעֲנִית, יוֹתֵר קְרוֹבָה אֶל הָאֱלֹהִים מִשְּׂמֵחַתְךָ בִּימֵי הַשְּׂבֻתוֹת וְהַמוֹעֲדִים, כְּשֶׁתְּהִיָּה שְׂמֵחַתְךָ בְּכוֹנֵה וְלֵב שָׁלֵם. וְכִמוֹ שֶׁהַתַּחֲנוּנִים צְרִיכִים מִחֲשָׁבָה וְכוֹנֵה, כֵּן הַשְּׂמֵחָה בְּמַצּוֹתָי וּבַתּוֹרַתוֹ צְרִיכִים מִחֲשָׁבָה וְכוֹנֵה, שֶׁתִּשְׂמַח בְּמַצּוֹה עֲצֻמָּה, מֵאֲהַבְתְּךָ הַמַּצּוֹה בָּהּ, וְשֶׁתִּכְיַר מֵה שֶׁהֵטִיב לְךָ בָּהּ, וְכֹאֵלוֹ אֲתָה בָּא בְּאַכְסֻנִּיתוֹ, קְרוֹא אֶל שְׁלַחְנוֹ וְטוֹבוֹ, וְתוֹדָה עַל זֶה בְּמַצָּפוֹן וּבְגִלּוֹי, וְאִם תַּעֲבֹר בְּךָ הַשְּׂמֵחָה אֶל הַנְּגוּן וְהַרְקוֹד¹⁷, הִיא עֲבוֹדָה וְדַבְּקוֹת בְּעֲנֵן הָאֱלֹהִי."

¹⁷ הנה הראשון שהוזכר בתורה"ק שעסק בשירה, היה, יובל, וכמאמר הכתוב (בראשית, ד' - כא):

"וְשֵׁם אֲחִיו יוֹבֵל, הוּא הָיָה אָבִי קַל תַּפֵּשׁ כְּנֹר וְעוֹגֵב."

וכתב שם רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א, ז"ל:

"כנור ועוגב - מיני כלי נגינות, והיא חכמה גדולה."

וכעין זה כתב הרד"ק, ז"ל:

"אבי כל תפיש כנור ועוגב - הוא היה הראשון בחכמות הנגון."

ואמר בלשון תפישה - לפי שהאומנות היא בתפישת יתרי הכנור והעוגב ביד השמאלית, כפי השיעור שהורה החכמה ההיא".

והגדיל בזה, בספר "הכתב והקבלה", וז"ל:

" 'תופש כנור ועוגב' - המוציא החכמה המפוארה לעשות מיני כלי זמר".

עוד מצינו במעלת השירה, בהקדמת הספר "פאת השולחן", שכתב שם, שכאשר הגאון מוילנא סיים את פרושו על שיר השירים, שמח שמחה גדולה מאד, וז"ל:

"וצוה לסגור חדרו, והחלונות סוגרו ביום, והדליקו נרות הרבה.

וכאשר סיים פרושו, נשא עיניו למרום בדביקות עצומה, בברכה והודאה לשמו הגדול יתברך שמו, שזיכהו להשגת אור כל התורה בפנימיותה וחוצותיה.

כה אמר, כל החוכמות נצרכים לתורתנו הקדושה וכלולים בה, וידעם כולם לתכליתם. והזכירם, חכמת האלגברה, המשולשים וההנדסה, וחוכמת מוסיקה, ושיבחה הרבה.

הוא היה אומר אז, כי רוב טעמי תורה וסודות שירי הלויים, וסודות תיקוני הזהר, אי אפשר לידע בלעדה

-

בלי חכמת המוזיקה, אי אפשר ללמוד סודות התורה,

ועל ידה, יכולים בני אדם למות, בכלות נפשם בנעימותיה,

ויכולים להחיות מתים בסודותיה הגנוזים בתורה.

הוא אמר כמה ניגונים וכמה מידות הביא משרע"ה מהר סיני,

המקור של הניגונים הוא גם כן מהר סיני, והשאר מורכבים.

וביאר איכות כל החוכמות, ואמר שהשיגם לתכליתם, כי הוא חשב שהכל הכרחי להבנת התורה".

עוד מצינו בספר "חובת התלמידים", שכתב וז"ל:

"משמע ששלושה מדרגות הן,

הראשונה, היא רוח הקודש,

השירה, היא צורה מצומצמת ומוקטנת של רוח הקודש,

והתפילה, היא צורה מצומצמת ומוקטנת של השירה.

וכבר דברנו, שגם השירה מן ראייה היא, שמתפעל מן ניצוץ הוד עליון והארת הקדושה שראתה נפשו, ומדברה בשירה ובתשבחות,

ורק הנביאים ובעלי רוח הקודש, יכלו לומר, שירה חדשה,

ח. בכמה מן המקומות, ביארנו בסייעתא דשמיא, מהי מעלתה של השירה,

דהנה, מצינו במסכת בבא מציעא (כה' ע"א):

"בעי רבי ירמיה, כשיר מהו, כשורה מהו, כחצובה מהו, כסולם מהו", וכו',

והיינו:

שנסתפק רבי ירמיה, לגבי מצוות השבת אבידה, האם כאשר מוצא האדם מטבעות מונחות בצורה מסוימת, נחשב הדבר כסימן, או שלא,

וביאר בזה רש"י הקדוש, וז"ל:

"כשיר - מוטלין בעגול כאצעדה".

דהיינו,

שפירוש המלה "שיר" -

הוא עיגול,

ועיגול, הוא חיבור ללא הגבלה -

חיבור, הוא דבר שלם -

דבר, "שאין לו התחלה, ואין לו סוף".

ומעתה, יובן הדבר היטב, מדוע השתבח הקב"ה בעם ישראל, בשעה ששרו לפניו, כשקרע להם את היס:

שכן, באותה השעה, הגיעו עם ישראל לידי דרגות והשגות נשגבות ונעלות מאין כמותם,

מפני שראיתם היתה ברורה מפורשת, וידעו לומר מה ראו.

ואנו, שראיתנו קטנה, והתלהבות נפשינו מעטה, אין אנו יכולים לבאר אותה בשירה חדשה, ולתאר ולפאר את אשר ראתה נפשינו,

ורק בשירת נביאנו, אנו מכניסים ומלבישים את הניצוץ הקטן שבנו".

ומספרים, שהאר"י הקדוש, אמר על הגה"ק רבי ישראל נג'ארה זיע"א, שכשהוא היה יושב בשבת ושר, היו כיתות של מלאכי השרת באות לשמוע את השירים שלו, משום שזה היה דבר כל כך מרומם.

וכמאמרם ז"ל (זוה"ק, שמות, דף סדי ע"ב):

"רְאֵתָהּ שִׁפְחָה עַל הַיָּם, מִה שֶׁלֹּא רָאָה יַחְזִיקָאֵל."

וכעין זה ייסד הפייטן ¹⁸:

"רְאֵתָהּ שִׁפְחָה עַל הַיָּם, כְּרֵאוֹת מִשֶּׁה אִישׁ נֶאֱמָן."

ולאחר שביארנו שדברי תורה, ושירה, הם דברים של שלימות, דברים שאין בהם תחילה וסוף,

נוכל להבין את דבריו הקדושים של רבינו המהר"ל מפראג זיע"א (נצח ישראל, פרק מג', ד"ה "ובפרק"), וז"ל:

"והאדם כאשר הוא בשלימות הגמור, אז נותן שירה ושבח למי שממנו השלימות. והפך זה הוא האבל, שהגיע לו ההפך, שהוא ההעדר והמיתה, הוא יושב ודומם, ולא יפתח את פיו.

אבל כאשר הוא בשלימות, והוא בפעל הגמור, אז מוציא גם כן הדבר אל הפועל, ונותן שירה ושבח אל השם יתברך, שממנו ההשלמה,"

כי בשעה ששרו ישראל את שירת הים, היו אז במצב של "שלימות הגמור", וכמו שביארנו.

ולכך, אנו אומרים בתפילה:

"שירה חדשה ¹⁹, שבחו גאולים,"

שכן, באותה השעה, חידשו עם ישראל דבר שלא היה קיים עד כה.

¹⁸ בפיוט הקדוש "מלכי מקדם",

פיוט המתאר את כל ניסי קריעת ים סוף, ע"פ דברי רבותינו ז"ל, בגמרא - בזוהר ובמדרשים, פיוט זה, נוהגים בני עדת מרוקו לשורר בשירת הבקשות של פרשת "בשלח", וביום שביעי של פסח.

¹⁹ וכמו שדרשו רבותינו ז"ל (שמות רבה, פרשה כג', יב):

"דָּבַר אַחֵר, 'אֵז יִשִּׁיר מִשֶּׁה' - הִדָּא הוּא דְּכָתִיב (תהלים, מ' - ג'), 'וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שְׁאוֹן - מִמְצָרִים' ...

מִיָּד (שם, פסוק ד'), 'וַיִּתֵּן בְּפִי שִׁיר חֲדָשׁ'."

וממילא, נוכל להבין, היאך הביאה השירה את הנביאים הקדושים לידי נבואה,
שכן, השירה היא שלימות,

ומתוך שלימות זו, העפילו לגבהים גדולים ונשגבים.

והיא גם כן, גורמת להסיר את מחיצות החומר מן האדם, ולהדביקו בשעשוע
הבורא -

כדברי בעל "אורחות צדיקים", וה"כוזרי", הנ"ל.

ט. ולפי זה, נוכל לעמוד על הסתירה המפורסמת, שלכאורה יִשְׁנָה בדבריו של
דוד הע"ה, וכדלהלן:

כתב דוד הע"ה (תהילים, ב' - יא'), "עֲבָדוּ אֶת יְהוָה בְּיָרָאָה, וְגִילוּ בְרַעְדָּה",

ובמקום אחר, כתב (תהילים, ק' - ב'), "עֲבָדוּ אֶת יְהוָה בְּשִׂמְחָה, בְּאוֹ לִפְנֵי
בְּרַנָּה".

וצריך ביאור בזה, היאך הדרך לעבוד את הקב"ה,

האם "בְּיָרָאָה", או שמא "בְּשִׂמְחָה".

ולהמתבאר, נבין את הדבר לאשורו:

שכן, אותה שמחה, ששמח האדם במצוותיו של הקב"ה, היא היא שמביאתו,
לידי זרגת היראה והדביקות לפניו יתברך.

י. יתן ה' יתברך:

שנזכה, להתרחק מן התאוות המושכים את הלב, אל הקליפות, וכוחות הטומאה,
בר מינו,

וממילא, נזכה, לתקן ולהעלות באכילתינו, את כל ניצוצות הקדושה.

ועל ידי כך, נזכה להדבק בקודשא בריך הוא ובתורתו,

וממילא, נזכה, להגיע לידי ה"שמחה" בשלימותה -

ואזי, נזכה, לקבל את כל הברכות האמורות בתורתו הקדושה בכלל, ובתחילת
פרשתו בפרט.

שכן, גילתה לנו התורה, שכל הקללות שיבואו על האדם, הם מחמת שלא עבד את הקב"ה "בשמחה",
וכמאמר הכתוב (דברים, כח' - מז'), "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב".
ובודאי, שבסייעתא דשמיא, נזכה לפניו בדיון,
ובכך, "תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה". אמן.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

מאיר בן נעמי

דב לוסטרניק בן אביבה

משה חיון בן כוכה

אפי בן קונפיטה

~~~

שושנה סולטנה בת מרים

איילה בת נעמי

אמירה בת נעמי

חנה בת זוהרה

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

לזכרון עולם בהיכל ה'

הראשלי"צ הרב אליהו בקשי דורון בן טובה זצ"ל •

יצחק (ישראל) אוחנה בן מרים ז"ל •

יעיש זוביב בן מזל ז"ל •

ישראל אביטן בן סוזן ז"ל •

רפאל סיבוני בן גרסיה ז"ל •

~~~

ליליאן דיאמנטה בת עישה ע"ה •

רחל עמוס בת אסתרלייה ע"ה •

רבקה הרוש בת גרסיה ע"ה •

הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה •

אליס חוה עישה לוי בת גרסיה ע"ה •

מזל טוב סיגלר בת זוהרה ע"ה •

עזיזה שטרית בת אסתר ע"ה •

חנה בת ליליאן ע"ה •

קונפיטה בת דינה ע"ה •

